

Новий Заповіт

Заняття 1. Пророки про Месію

Розділ для читання: розділ 16 Книги пророків

Головні періоди: розділене царство, Юдейське царство, Вавилонський полон, Відродження Єрусалиму.

Біблійний матеріал уроку: великі та малі пророки.

Цілі уроку: ознайомитись із:

- рядом образів, які використовували пророки для того, щоб провіщати життя та діяльність Месії;
- окремими пророцтвами Старого Заповіту про служіння Ісуса.

Таємний задум Бога

Навіть самі пророки не знали, на що вказували їхні слова про Месію. В Новому Заповіті говориться, що вони намагалися допитуватися, що мав на увазі Бог, коли давав їм настанови віщувати про страждання Месії та наступні великі події. Але Бог не задовольняв цікавості пророків і не давав їм відповідей. Він пояснював, що тільки наступні покоління зможуть повного мірою зрозуміти їх пророцтва. А тим часом Бог утаємничував Свої задуми і від пророків, і від ангелів (Перше послання Петра 1:10-12).

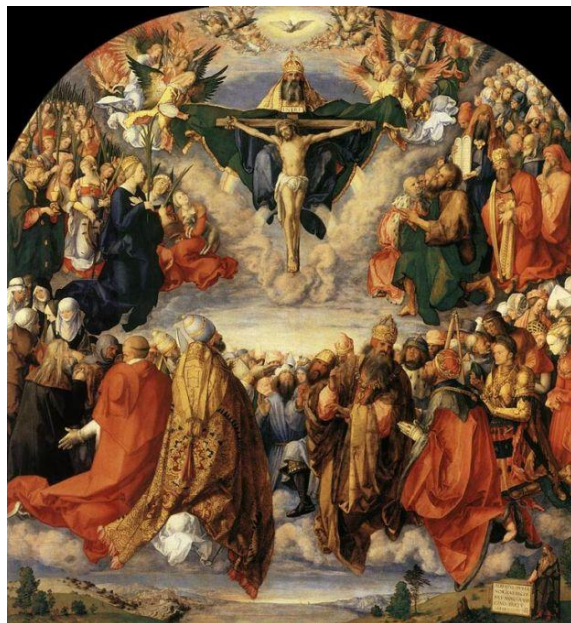
Одне з призначень Нового Заповіту полягає в тому, щоб розкрити задум Бога, починаючи від самих перших Месіанських обіцянок, які було надано Адамові та Єві. Як розповідає один із авторів Нового Заповіту, його завданням було пролити світло на той задум, який Бог від початку часів тримав у таємниці від людства (Послання до Ефесян 3:3-6). Тому не є надто дивним, що Старий Заповіт завершується на ноті очікування. Останні рядки Книги Малахії, заключної книги Старого Заповіту, залишають майбутнє відкритим. У них знаходиться очікування прийдешнього величного дня духовних перетворень: зійде «Сонце Правди» з «лікуванням в проміннях Його». У світ приходить хтось особливий. Але й євреям, і решті всього світу треба було очікувати ще чотириста років, перш ніж вони дізнались, хто саме це був.

Проміжок часу між подіями Старого та Нового Заповітів

За століття, що розділяють останні книги Старозавітних пророків та початок Нового Заповіту, на Середньому Сході трапились величезні зміни. Коли помер Малахія, Персидське царство все ще панувало у Східному Середземномор'ї та долині Тигру і Євфрату. Але на заході дві молоді держави вже почали набиратися сили.

Першою проявила себе Греція. Греки під керівництвом свого легендарного Александра Великого, немов буря, пролинули через Ханаан. Александр підкорив увесь цей куточок світу, включно з Єгиптом, а потім повернув своє військо до міст на південь від Євфрату. Біля самої Індії після нескінченних перемог у битвах, Александр несподівано помер, що спричинило в царстві сум'яття. Нащадків він не мав, і скінчилося тим, що його полководці поділили імперію між собою.

Євреї під владою греків

При цьому розподілі імперії родина, яка відома за назвою Селевкідів, оволоділа північними територіями вздовж ріки Євфрат та прилягаючими землями, такими як Сирія та Ханаан (пізніше Ханаанські землі почали називатися Палестиною). Інша грецька родина, Птолемеї, запанувала над Єгиптом. Відношення між Селевкідами та Птолемеями нерідко були напруженими, що робило непевним становище Єрусалиму та євреїв. Юдея (так стали називати старі території коліна Юди) була розташована посередині між центром володінь Селевкідів та столицею Птолемеїв. І хоча євреї скорялися владі Селевкідів, вони у той самий час були першими, на кого нападали би Птолемеї, якщо б вони вирушили на північ. Через це єрусалимським провідникам доводилось дотримуватися тонкої дипломатії, щоб догодити і тим, і іншим.

Влада греків створила для єврейських провідників ще одні труднощі: грецькі династії завжди нав'язували свою культуру та звичаї тим народам, над якими панували. Багато євреїв під враженням від досягнень грецької філософії та науки знаходили образ життя греків вельми принадним. Інші вбачали небезпеку для власної, єврейської, спадщини, якщо євреї запозичать погляди та звичаї греків. Адже в минулому саме через те, що Ізраїль та Юдея нерозбірливо погоджувалися на компроміси з поганством, Бог позбавив їх незалежності. Хіба народ не зробив відповідних висновків? Невже він, як і раніше, збирався нехтувати Богом та викликати Його незадоволення, знову наverting до поганства?

Впливові родини виявились у скрутному становищі у цій суперечці. Результатом стало те, що Єрусалим розділювався на два табори, причому обидві ці партії намагались впливати на релігію та політичне життя євреїв. Ті, хто був відкритим для неєврейських традицій та звичаїв, називалися саддукеями. Їх супротивники, що наполягали на суворому дотриманні закону Мойсея та намагались не підпасти під грецький вплив, мали назву фарисеїв.

Євреї під владою римлян

З часом євреї спромоглись отримати незалежність, скинувши політичне панування греків. Один з правителів Селевкідів на ім'я Антиох Спіфан образив євреїв тим, що особисто приніс у пожертву свиню на вівтарі храму в Єрусалимі. Відповідно до Мойсеевого закону свинина була забороненою їжею, й отже, заколоти свиню на жертovníку в храмі значило зробити неймовірне святотатство. Під проводом роду Маккавеїв євреї підняли повстання. Розгнівані на Антиоха, вони добре озброїлись та в жорстокій боротьбі відвоювали свободу.

Проте доки євреї знаходились між воюючих Селевкідів та Птолемеїв, існувала постійна загроза їх незалежності. В пошуках союзників євреї звернули свій погляд до нової сили, що з'явилась у Середземномор'ї, - до римлян. Битва за битвою, римляни витискали греків та захоплювали їх володіння. Але за заступництво Риму треба було платити, і в кінцевому рахунку результатом цієї угоди була втрата євреями незалежності.

Тепер єврейські провідники знову зіштовхнулись з необхідністю догоджати різним сторонам. Як і серед греків, серед римлян постійно тривала боротьба за владу. Євреї мали виявити винахідливість щодо того, з ким із римських провідників слід було діяти разом, а кому чинити опір. На щастя, уклавши угоду з Юлієм Цезарем, коли той робив перші кроки на підкріплення свого становища, вони обрали сторону переможця. Здобувши перемогу, Юлій Цезар винагородив євреїв, надавши їм особливих привілеїв, у тому числі право не брати участь у поганських святах та церемоніях, які могли образити їх свідомість. Але римляни здійснювали жорстокий політичний контроль над Єрусалимом, і таким чином незалежність євреїв залишилась у минулому.

Хоча євреї зберегли свою самостійність відносно храму та релігії, римляни тим часом почали роздавати єврейські землі різним царям та правителям. Багато хто з цих правителів був жорстокий, якщо не сказати несамовитий. Серед них найбільш відомий цар на ім'я Ірод Великий, який правив наприкінці I століття до н.е. Знаючи, що народ його ненавидить, він вирішив прихилити людей до себе обіцянкою розбудувати храм у

Єрусалимі. Бідність та відсутність керівництва стали на заваді євреїв, і вони не відбудували храм до тої величі, якою він славився за царя Соломона. Ірод же виголосив про свій намір зробити храм ще більш величним, щоб він затьмарив навіть велич храму Соломона.

Храм та синагога

Для втілення цього честолюбного задуму знадобилось сорок шість років, але в результаті храм став однією з найбільш вражаючих будівель давнього світу. Він був оздоблений такою кількістю сяючого мармуру, що подорожнім, які наближались до Єрусалиму, здалося, що це сніг на верхівках пагорбів. Як це не сумно, але відбудований храм простояв всього кілька років, доки римляни повністю не зруйнували його разом з усім

Єрусалимом. Розквіт своєї величі храм пережив у ті роки, коли під його склепіннями ходив Ісус. Ранні християни збирались під портиками цього храму для обрядів поклоніння та молитов.

І все-таки, незважаючи на всю свою важливість, храм уже не був найбільш загально визнаним місцем поклоніння євреїв. Кожного тижня, а то й частіше, єврейські родини збирались разом у будівлі, яка називалась синагогою і дуже нагадувала невеличку сучасну церкву. Спочатку синагоги з'явилися у землях, куди євреїв було переселено асирійцями та вавилонянами. Тепер, коли вони не мали храму, євреї-вигнанці намагались знайти інше місце, де вони мали би можливість поклонятися Богові та зберігати спадщину своїх пращурів.

Тим часом інші єврейські родини вже добровільно залишали Юдею, і також будували синагоги. Зазвичай вони оселялись у Малій Азії, Єгипті або десь ще - іноді для того, щоб шезнути для завойовників, в інших випадках - для занять торгівлею або іншими справами. На час появи Ісуса вже мільйони євреїв мешкали за межами Палестини. Кожної суботи євреї, які заселяли ту або іншу місцевість, збирались у своїй синагозі, щоб послухати настановлення з Писання. Керівники синагоги, яких звичайно називали старійшинами, були також доглядачами, тобто доглядали за добробутом та потребами місцевої єврейської общини.

Діяльність цих синагог була настільки успішною, що євреї, які залишилися в Палестині, також почали будувати синагоги. У кожному скільки-небудь значному місті їх було десятки, причому одні перебували під впливом саддукеїв, інші - фарисеїв. Учителі в синагозі називався рабином. Сам він мав пройти серйозне навчання, щоб досконало оволодіти законом Мойсея.

Книжники та фарисеї

З рабинами тісно взаємодіяли спеціально навчені люди, яких називали книжниками. Спочатку їх обов'язком було переписувати Біблію від руки: кожній синагозі був потрібний примірник Мойсеевих творів. Щоб зробити таку копію, книжникам могли знадобитися місяці, а то й роки. Оскільки вони проводили так багато часу за переписуванням Біблії, то ставали її знавцями.

Це призвело до того, що книжників стали вважати обізнаними із законом. Коли те чи інше судове рішення стосувалося тонкощів єврейського закону, старійшини синагог та судді Єрусалиму запитували думку шанованих книжників. З часом книжників стали шанувати через знання закону так само високо, як і через їх самовіддане переписування Біблії. Самі книжники пішли далі за просте витлумачення закону й стали виробляти постанови щодо того, як його застосовувати.

Наприклад, Мойсей казав, що в суботу ніхто не має працювати або переносити тягар. Книжники витлумачили це таким чином, що люди з дерев'яним протезом замість

ноги не могли надівати його в суботу, а лікарі в суботній день не мали відвідувати хворих. Звичайно, що закон Мойсея не висуває жодної з цих умов, але книжники зробили ці правила такими ж обов'язковими, як і сказане самим Мойсеєм.

Фарисеї, сильно занепокоєні суворим дотриманням закону, були особливо схильними визнавати подібні непорушні правила. Вони були тісно пов'язані з книжниками, і в Новому Заповіті бачимо, що вони діяли разом. Сам Ісус часто ставав за мішень для нападів книжників та фарисеїв, тому що не погоджувався з багатьма їхніми правилами.

Політичні обставини

Отже, на час, який зображено в Новому Заповіті, суспільна, політична та релігійна картина в Ізраїлі стала зовсім іншою порівняно до часів, відображених у кінцевій частині Старого Заповіту. Єрусалим знаходиться під владою римлян. Більша частина Юдеї (ім'я, яким тепер називається місцевість, яка колись належала коліну Юди) належить Іродові Великому. Єрусалим процвітає, в ньому багато величних будівель, і серед них храм, немов коштовна перлина в короні. Існує призначений римлянами ставленик-первосвященик, який є такою самою мірою політичний, як і духовний провідник. І всюди-синагоги, а рабами та книжники найбільш пшінжипі люди в громаді.

Роздуми: Якби ви жили в стародавньому Ізраїлі, які обітниці про Месію принесли б вам найбільше втіхи чи надії?